Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

16. siječnja 2024.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Područje slobode, sigurnosti i pravde – Zajednička politika u području azila – Direktiva 2011/95/EU – Uvjeti za odobrenje statusa izbjeglice – Članak 2. točka (d) – Razlozi proganjanja – ‚Pripadnost određenoj društvenoj skupini' – Članak 10. stavak 1. točka (d) – Djela proganjanja – Članak 9. stavci 1. i 2. – Veza između razloga i djela proganjanja ili između razloga proganjanja i nedostatka zaštite od tih djela – Članak 9. stavak 3. – Nedržavna tijela – Članak 6. točka (c) – Uvjeti za odobrenje supsidijarne zaštite – Članak 2. točka (f) – ‚Ozbiljna nepravda' – Članak 15. točke (a) i (b) – Procjena zahtjevâ za međunarodnu zaštitu radi odobravanja statusa izbjeglice ili statusa supsidijarne zaštite – Članak 4. – Nasilje nad ženama na temelju spola – Nasilja u obitelji – Prijetnja ‚zločinom iz časti'"

U predmetu C-621/21,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Administrativen sad Sofia-grad (Upravni sud u Sofiji, Bugarska), odlukom od 29. rujna 2021., koju je Sud zaprimio 6. listopada 2021., u postupku

WS

protiv

Intervjuirašt organ na Daržavna agencia za bežancite pri Ministerskia savet,

uz sudjelovanje:

Predstavitelstvo na Varhovnia komisar na Organizacijata na obedinenite nacii za bežancite v Bulgaria,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, L. Bay Larsen, potpredsjednik, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, F. Biltgen i N. Piçarra (izvjestitelj), predsjednici vijeća, M. Safjan, S. Rodin, P. G. Xuereb, I. Ziemele, J. Passer, D. Gratsias, M. L. Arastey Sahún i M. Gavalec, suci,

nezavisni odvjetnik: J. Richard de la Tour,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

* Jezik postupka: bugarski

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za osobu WS, V. B. Ilareva, *advokat*,

– za Predstavitelstvo na Varhovnia komisar na Organizacijata na obedinenite nacii za bežancite v Bulgaria, M. Demetriou, J. MacLeod, *BL*, i C. F. Kroes, *advocaat*,

– za njemačku vladu, J. Möller i R. Kanitz, u svojstvu agenata,

– za francusku vladu, A.-L. Desjonquères i J. Illouz, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, A. Azéma i I. Zaloguin, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 20. travnja 2023.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje uvodne izjave 17., članka 6. točke (c), članka 9. stavka 2. točaka (a) i (f), članka 9. stavka 3., članka 10. stavka 1. točke (d) kao i članka 15. točaka (a) i (b) Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite (SL 2011., L 337, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 248. i ispravak SL 2020., L 76, str. 37.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe WS i Intervjuirašt organa na Daržavna agencia za bežancite pri Ministerskia savet (Ispitno tijelo Državne agencije za izbjeglice pri Vijeću ministara) (u daljnjem tekstu: DAB) u vezi s odlukom o odbijanju pokretanja postupka za odobravanje međunarodne zaštite povodom naknadnog zahtjeva osobe WS.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

Ženevska konvencija

3 U skladu s člankom 1. odjeljkom A točkom 2. Konvencije o statusu izbjeglica, koja je potpisana u Ženevi 28. srpnja 1951. (Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 189., str. 150., br. 2545 (1954.)), stupila na snagu 22. travnja 1954. te je dopunjena Protokolom o statusu izbjeglica, koji je sklopljen u New Yorku 31. siječnja 1967. i stupio na snagu 4. listopada 1967. (u daljnjem tekstu: Ženevska konvencija), „[u] ovoj se Konvenciji pojam ‚izbjeglica' odnosi na svaku osobu koja se nalazi izvan zemlje svog državljanstva […] te uslijed osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini, ili zbog političkog mišljenja, ne može, ili zbog tog straha, ne želi prihvatiti zaštitu dotične zemlje".

CEDAW

4 U skladu s člankom 1. Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (u daljnjem tekstu: CEDAW), koju je Opća skupština Ujedinjenih naroda usvojila 18. prosinca 1979., a koja je stupila na snagu 3. rujna 1981. (Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 1249. br. I–20378, str. 13.) i čije su stranke sve države članice, „[u] svrhu [te k]onvencije, izraz „diskriminacija žena' označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha da ženama ugrozi ili onemogući priznanje, uživanje ili korištenje ljudskih prava i osnovnih sloboda na političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području, bez obzira na njihovo bračno stanje, na osnovi jednakosti muškaraca i žena."

Istanbulska konvencija

5 Članak 2. Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, sklopljene u Istanbulu 11. svibnja 2011., koju je Europska unija potpisala 13. lipnja 2017. i koja je u njezino ime odobrena Odlukom Vijeća (EU) 2023/1076 od 1. lipnja 2023. (SL 2023., L 143 I, str. 4.) (u daljnjem tekstu: Istanbulska konvencija), te je u pogledu Unije stupila na snagu 1. listopada 2023., određuje:

„1. Ova Konvencija primjenjivat će se na sve oblike nasilja nad ženama, uključujući i nasilje u obitelji, koje nerazmjerno pogađa žene.

2. Potiču se stranke da primjenjuju ovu Konvenciju na sve žrtve nasilja u obitelji. U primjeni odredaba ove Konvencije stranke će posvetiti posebnu pozornost ženama žrtvama rodno utemeljenog nasilja.

[…]"

6 Članak 60. te konvencije, naslovljen „Zahtjevi za azil utemeljeni na rodu", glasi kako slijedi:

„1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se rodno utemeljeno nasilje nad ženama može priznati kao oblik proganjanja u smislu članka 1. [odjeljka] A [točke] 2. [Ženevske konvencije] te kao oblik teške povrede koja zahtijeva supsidijarnu zaštitu.

2. Stranke će osigurati da se rodno osjetljivo tumačenje prida svakoj od osnova iz Konvencije te da se, kad se utvrdi da postoji mogućnost progona po jednoj ili više tih osnova, podnositeljima zahtjeva dodijeli status izbjeglice u skladu s primjenjivim odgovarajućim mehanizmima.

[…]"

Pravo Unije

7 Uvodne izjave 4., 10., 12., 17., 29., 30. i 34. Direktive 2011/95 navode:

„(4) Ženevska konvencija i Protokol predstavljaju temelj međunarodnog pravnog režima za zaštitu izbjeglica.

[…]

(10) […] u ovoj je fazi prikladno potvrditi načela iz kojih proizlazi Direktiva [Vijeća] 2004/83/EZ [od 29. travnja 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljana treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite (SL 2004., L 304, str. 12.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 64.),] i nastojati ostvariti viši stupanj usklađivanja propisa o priznavanju i sadržaju međunarodne zaštite na temelju viših standarda.

[…]

(12) Glavni je cilj ove Direktive, s jedne strane, osigurati da države članice primjenjuju zajedničke kriterije za utvrđivanje osoba kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita i, s druge strane, osigurati da minimalna razina pogodnosti bude dostupna tim osobama u svim državama članicama.

[…]

(17) U pogledu postupanja s osobama koje su obuhvaćene ovom Direktivom, države članice vezane su obvezama propisanim instrumentima međunarodnog prava kojih su iste stranke, uključujući posebno one koje zabranjuju diskriminaciju.

[…]

(29) Jedan od uvjeta koje treba ispunjavati za stjecanje statusa izbjeglice u smislu članka 1. [odjeljka] A Ženevske konvencije je postojanje uzročne veze između razloga za [proganjanje], posebno rase, vjere, nacionalnosti, političkog uvjerenja ili pripadnosti određenoj društvenoj skupini, i djela [proganjanja] ili izostanka zaštite za takva djela.

(30) Jednako je potrebno uvesti zajedničku definiciju proganjanja zbog ‚pripadnosti određenoj društvenoj skupini'. Za potrebe definiranja [određene] društvene skupine postavlja se pitanje [roda] tražitelja, uključujući pitanje [rodnog] identiteta i spolne orijentacije, koje može biti povezano s određenim pravnim tradicijama i običajima koji [dovode do] primjerice spolnog osakaćivanja, prisilne sterilizacije ili prisilnog pobačaja, ako su ta pitanja povezana s opravdanim strahom tražitelja od proganjanja.

[…]

(34) Potrebno je uvesti zajedničke kriterije na temelju kojih će se tražiteljima međunarodne zaštite priznavati da ispunjavaju uvjete za dobivanje supsidijarne zaštite. Ti bi kriteriji trebali biti utvrđeni na temelju obveza koje proizlaze iz međunarodnih pravnih akata o ljudskim pravima i na temelju postojeće prakse u državama članicama."

8 U skladu s člankom 2. točkama (a), (d) do (i) i (n) te direktive:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) ‚međunarodna zaštita' znači status izbjeglice i status supsidijarne zaštite kako su definirani u točkama (e) i (g);

[…]

(d) ‚izbjeglica' znači državljanin treće zemlje koji je, zbog osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, političkog mišljenja ili pripadnosti određenoj društvenoj skupini, izbjegao iz svoje nacionalne države te nije u mogućnosti ili, zbog takvog straha, ne želi staviti se pod zaštitu te države […];

(e) ‚status izbjeglice' znači priznavanje kao izbjeglice državljanina treće zemlje ili osobe bez državljanstva od strane države članice;

(f) ‚osoba koja ispunjava uvjete za supsidijarnu zaštitu' znači državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja ne ispunjava uvjete za dobivanje statusa izbjeglice ali za koju se opravdano vjeruje da bi se dotična osoba, ako bi se vratila u svoju državu [podrijetla] ili, ako se radi o osobi bez državljanstva, u državu prethodnog uobičajenog boravišta, bila izložena trpljenju ozbiljne nepravde kako je definirano člankom 15., i na koju se ne primjenjuje članak 17. stavci 1. i 2., te koja nije u mogućnosti ili, zbog takve opasnosti, ne želi staviti se pod zaštitu te države;

(g) ‚status supsidijarne zaštite' znači priznavanje, od strane države članice, državljanina treće zemlje ili osobe bez državljanstva kao osobe koja ispunjava uvjete za supsidijarnu zaštitu;

(h) ‚zahtjev za međunarodnu zaštitu' znači zahtjev za zaštit[u] koji državi članici podnosi državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva, a može se shvatiti kao traženje statusa izbjeglice ili supsidijarne zaštite, pri čemu podnositelj zahtjeva ne traži izrijekom drugu vrstu zaštite koja je izvan djelokruga ove Direktive, a koja se može zasebno tražiti;

(i) ‚podnositelj zahtjeva' znači državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja je podnijela zahtjev za međunarodnu zaštitu u pogledu kojeg još nije donesena konačna odluka;

[…]

(n) ‚zemlja podrijetla' znači zemlja ili zemlje državljanstva ili, za osobe bez državljanstva, prethodnog uobičajenog boravišta."

9 Članak 4. navedene direktive, naslovljen „Procjena činjenica i okolnosti", koji se nalazi u njezinu poglavlju II., naslovljenom „Procjena zahtjeva za međunarodnu zaštitu", u stavcima 3. i 4. određuje:

„3. Zahtjevi za međunarodnu zaštitu procjenjuju se pojedinačno, pri čemu se uzima u obzir sljedeće:

(a) sve odgovarajuće činjenice koje se odnose na zemlju podrijetla u vrijeme donošenja odluke o zahtjevu, uključujući zakone i propise zemlje podrijetla i način na koji se oni primjenjuju;

(b) odgovarajuće izjave i dokumentaciju koje je dostavio podnositelj zahtjeva uključujući informacije o tome je li podnositelj zahtjeva bio ili bi mogao biti izložen proganjanju ili ozbiljnoj nepravdi;

(c) položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, uključujući čimbenike kao što su podrijetlo, spol i dob, kako bi se procijenilo bi li se, s obzirom na osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, postupci kojima je podnositelj zahtjeva bio izložen ili bi mogao biti izložen mogli smatrati proganjanjem ili ozbiljnom nepravdom;

[...]

4. Činjenica da je podnositelj zahtjeva već bio izložen proganjanju ili ozbiljnoj nepravdi ili izravnim prijetnjama takvim proganjanjem ili nepravdom, predstavlja ozbiljnu naznaku za njegov osnovani strah od proganjanja ili od trpljenja ozbiljne nepravde, [osim] ako ne postoje ozbiljni razlozi za vjerovanje da se takvo proganjanje ili ozbiljna nepravda neće ponoviti."

10 Člankom 6. te direktive, naslovljenim „Počinitelji proganjanja ili ozbiljne nepravde", predviđa se:

„Počinitelji proganjanja ili [ozbiljne nepravde] uključuju:

(a) državu;

(b) stranke ili organizacije koje kontroliraju državu ili bitan dio državnog područja;

(c) nedržavn[i] [počinitelji], ako se može dokazati da počinitelji navedeni u točkama (a) i (b), uključujući međunarodne organizacije, nisu u mogućnosti ili ne žele pružiti zaštitu od proganjanja ili ozbiljne nepravde kako je definirano člankom 7."

11 Članak 7. Direktive 2011/95, naslovljen „Davatelji zaštite", glasi kako slijedi:

„1. Zaštitu [od proganjanja ili ozbiljne nepravde] mogu pružiti [samo]:

(a) država; ili

(b) stranke ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije, koje kontroliraju državu ili bitan dio [njezina] državnog područja;

ako žele i u mogućnosti su pružiti zaštitu u skladu sa stavkom 2.

2. Zaštita od proganjanja ili ozbiljne nepravde mora biti učinkovita i trajna. Takva se zaštita općenito pruža ako [davatelji zaštite] iz točaka (a) i (b) stavka 1. poduzimaju razumne mjere s ciljem sprečavanja proganjanja ili trpljenja ozbiljne nepravde, između ostalog, primjenom učinkovitog pravnog sustava za otkrivanje, [progon] i kažnjavanje djela koja predstavljaju proganjanje ili ozbiljnu nepravdu, i ako podnositelj zahtjeva ima pristup takvoj zaštiti.

[...]"

12 Članak 9. te direktive naslovljen „Djelo proganjanja" propisuje:

„1. Da bi se neko djelo smatralo djelom proganjanja u smislu članka 1. [odjeljka] A Ženevske konvencije, djelo mora:

(a) biti dovoljno ozbiljno po svojoj prirodi ili ponavljanju da predstavlja ozbiljno kršenje temeljnih ljudskih prava, posebno prava [od kojih nisu moguća nikakva odstupanja] prema članku 15. stavku 2. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda[, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP)]; ili

(b) biti skup različitih mjera, uključujući kršenja ljudskih prava, koje je dovoljno ozbiljno da utječe na pojedinca na sličan način kako je navedeno u točki (a).

2. Djela proganjanja u smislu stavka 1. mogu, između ostalog, biti u obliku:

(a) fizičkog ili [psihičkog] nasilja, uključujući seksualno nasilje;

[…]

(f) djela koja su po prirodi specifično vezana uz [rod].”

3. U skladu s točkom (d) članka 2., mora postojati veza između razloga navedenih u članku 10. i djela proganjanja kako su opisana u stavku 1. ovog članka ili nedostatka zaštite od takvih djela.”

13 U skladu s člankom 10. navedene direktive, naslovljenim „Razlozi proganjanja”:

„1. Države članice uzimaju u obzir sljedeće elemente pri procjenjivanju razloga za proganjanje:

[…]

(d) skupina se smatra [određenom] društvenom skupinom posebno ako:

– članovi te skupine dijele urođene osobine ili zajedničko [podrijetlo] koje se ne može izmijeniti ili imaju zajedničku osobinu ili uvjerenje koje je toliko bitno za identitet ili svijest da osobu ne bi trebalo prisiljavati da ga se odrekne, i

– ta skupina ima samosvojan identitet u dotičnoj zemlji jer se smatra drukčijom od društva koje ju okružuje.

Ovisno o okolnostima u zemlji podrijetla, [određenom] društvenom skupinom može se smatrati i skupina koja se temelji na zajedničkim osobinama seksualne orijentacije. Seksualna se orijentacija ne može shvaćati u smislu da uključuje djela koja se u skladu s nacionalnim pravom države članice smatraju kaznenim djelima. Aspekti povezani sa [rodom], uključujući [rodni] identitet, uzimaju se u obzir za potrebe određivanja pripadnosti [određenoj] društvenoj skupini ili utvrđivanja osobine takve skupine;

[…]

2. Kad se procjenjuje ima li podnositelj zahtjeva osnovan strah od proganjanja nebitno je posjeduje li on doista […] društvene […] osobine koje izazivaju proganjanje pod uvjetom da mu takvu osobinu pripisuje počinitelj proganjanja.”

14 Članak 13. te direktive, naslovljen „Odobravanje statusa izbjeglice”, predviđa:

„Države članice odobravaju status izbjeglice državljaninu treće zemlje ili osobi bez državljanstva koja ispunjava uvjete za stjecanje statusa izbjeglice u skladu s poglavljima II. i III.”

15 Člankom 15. Direktive 2011/95, naslovljenim „Ozbiljna nepravda”, određuje se:

„Ozbiljnom se nepravdom smatraju:

(a) smrtna kazna ili smaknuće; ili

(b) mučenje ili nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnositelja zahtjeva u zemlji podrijetla; […]

[…]”

16 U članku 18. te direktive, naslovljenom „Odobravanje statusa supsidijarne zaštite”, navodi se:

„Države članice odobravaju supsidijarnu zaštitu državljaninu treće zemlje ili osobi bez državljanstva koja ispunjava uvjete za dobivanje supsidijarne zaštite u skladu s poglavljima II. i V.”

Bugarsko pravo

17 Iz odluke kojom je upućen zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da se člankom 8. stavcima 1., 3. do 5. i 7. Zakona za ubežišteto i bežancite (Zakon o azilu i izbjeglicama, u daljnjem tekstu: ZUB) u bugarski pravni poredak prenosi članak 2. točka (d) kao i članci 6., 7. i 9. Direktive 2011/95 te da se člankom 9. stavkom 1. tog zakona prenosi članak 15. te direktive.

18 U stavku 1. točki 5. dodatnih odredbi ZUB-a, u verziji koja je na snazi od 16. listopada 2015. (DV br. 80 iz 2015.), pojašnjava se da su „[p]ojmovi ‚rasa, religija, nacionalnost, određena društvena skupina i politička mišljenja ili uvjerenja’ pojmovi u smislu [Ženevske konvencije] i članka 10. stavka 1. Direktive [2011/95]”.

Glavni postupak i prethodna pitanja

19 Osoba WS turska je državljanka koja pripada kurdskoj etničkoj skupini, sunitska je muslimanka te je razvedena. U Bugarsku je zakonito stigla u lipnju 2018. Nakon toga se pridružila članu svoje obitelji u Berlinu (Njemačka), gdje je podnijela zahtjev za međunarodnu zaštitu. Odlukom DAB-a od 28. veljače 2019., donesenom na zahtjev njemačkih tijela, bugarska su tijela ponovno prihvatila osobu WS u svrhu razmatranja njezina zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

20 Tijekom triju ispitivanja koja je DAB proveo u listopadu 2019. osoba WS izjavila je da je prisilno sklopila brak u dobi od šesnaest godina i da je imala tri kćeri. Njezin ju je bračni drug tukao tijekom njihova bračnog života a njezina biološka obitelj, koja je znala za tu situaciju, nije joj pomogla. Osoba WS pobjegla je iz svojeg bračnog doma u rujnu 2016., a 2017. sklopila je vjerski brak te je u svibnju 2018. rodila sina iz tog braka. Nakon što je napustila Tursku, u rujnu 2018. službeno se razvela od svojeg prvog supruga, unatoč njegovu protivljenju. Zbog tih je razloga izrazila bojazan da će je njezina obitelj ubiti ako se vrati u Tursku.

21 Osoba WS DAB-u je podnijela pravomoćnu odluku turskog građanskog suda koji je proglasio njezin razvod, kao i tužbu koju je u siječnju 2017. podnijela protiv svojeg supruga, svoje biološke obitelji i obitelji svojeg supruga Državnom odvjetništvu u Torbaliju (Turska), u vezi s kojom se u zapisniku sastavljenom 9. siječnja 2017. navode prijeteće telefonske poruke koje joj je njezin suprug poslao. Također je dostavila odluku turskog suda od 30. lipnja 2017. kojom je se smješta u kuću za žene žrtve nasilja, u kojoj se nije osjećala sigurno.

22 Odlukom od 21. svibnja 2020. predsjednik DAB-a odbio je zahtjev za međunarodnu zaštitu koji je podnijela osoba WS, smatrajući, s jedne strane, da razlozi na koje se ona pozvala kako bi napustila Tursku, osobito djela nasilja u obitelji ili prijetnje smrću od strane njezina supruga i članova

njezine biološke obitelji, nisu relevantni za odobrenje tog statusa jer se ne mogu povezati ni s jednim od razloga proganjanja iz članka 8. stavka 1. ZUB-a. Usto, osoba WS nije izjavila da je žrtva djela proganjanja zbog svojeg spola.

23 S druge strane, predsjednik DAB-a odbio je osobi WS odobriti status supsidijarne zaštite. Smatrao je da ona ne ispunjava uvjete koji se u tu svrhu zahtijevaju, s obzirom na to da „ni službena tijela ni određene skupine nisu protiv podnositeljice zahtjeva poduzele radnje koje država ne može kontrolirati”, i da je „bila žrtva kriminalnih napada o kojima uopće nije obavijestila policiju i o kojima nije podnijela prijavu te je […] zakonito napustila Tursku”.

24 Presudom od 15. listopada 2020., koju je 9. ožujka 2021. potvrdio Varhoven administrativen sad (Vrhovni upravni sud, Bugarska), a koja je postala pravomoćna, Administrativen sad Sofia grad (Upravni sud u Sofiji, Bugarska) odbio je tužbu koju je osoba WS podnijela protiv odluke spomenute u točki 22. ove presude.

25 Osoba WS podnijela je 13. travnja 2021., na temelju novih dokaza, naknadni zahtjev za međunarodnu zaštitu, pozivajući se na osnovani strah od proganjanja od strane nedržavnih počinitelja zbog svoje pripadnosti „[određenoj] društvenoj skupini”, odnosno skupini žena koje su žrtve nasilja u obitelji i žena koje bi mogle biti žrtve „zločina iz časti”. Tvrdila je da je turska država ne može braniti od tih nedržavnih počinitelja te je istaknula da bi je njezin povratak u Tursku izložio „zločinu zbog časti” ili prisilnom braku i, prema tome, povredi članaka 2. i 3. EKLJP-a.

26 U prilog tom zahtjevu osoba WS podnijela je kao novi dokaz odluku turskog kaznenog suda kojom se njezina bivšeg supruga osuđuje na kaznu zatvora u trajanju od pet mjeseci zbog kaznenog djela prijetnje počinjenog protiv nje u rujnu 2016. Ta je kazna izrečena kao uvjetna osuda s rokom provjeravanja od pet godina, uzimajući u obzir prethodnu neosuđivanost, osobne posebnosti i prihvaćanje navedene kazne. Navedenom je zahtjevu priložila članke iz novina Deutsche Welle iz 2021. u kojima se navode nasilna ubojstva žena u Turskoj. Osim toga, kao novu okolnost osoba WS istaknula je povlačenje Republike Turske iz Istanbulske konvencije u ožujku 2021.

27 Odlukom od 5. svibnja 2021. DAB je odbio ponovno pokrenuti postupak odobravanja međunarodne zaštite povodom naknadnog zahtjeva osobe WS, uz obrazloženje da ona nije navela nijedan važan novi element u vezi sa svojom osobnom situacijom ili državom podrijetla. DAB je naglasio da su joj turska tijela u više navrata pomagala te su izrazila spremnost da joj pomognu svim zakonskim sredstvima.

28 Sud koji je uputio zahtjev najprije pojašnjava da je, iako je naknadni zahtjev za međunarodnu zaštitu koji je podnijela osoba WS odbačen kao nedopušten, tumačenje materijalnih pravnih uvjeta za odobravanje međunarodne zaštite ipak potrebno kako bi mu se omogućilo da utvrdi je li osoba WS podnijela nove dokaze ili činjenice koji opravdavaju odobravanje takve zaštite.

29 U tom pogledu on ističe da Sud nikad nije odlučivao o pitanjima koja su istaknuta u ovom predmetu, „koja se odnose na rodno utemeljeno nasilje nad ženama u obliku nasilja u obitelji i prijetnje zločinom iz časti, kao razlog za odobravanje međunarodne zaštite”. Taj se sud pita je li za utvrđenje da žena, koja je žrtva takvog nasilja, pripada određenoj društvenoj skupini kao razlog proganjanja u smislu članka 10. stavka 1. točke (d) Direktive 2011/95, biološki spol ili društveni rod dovoljan i mogu li djela proganjanja, uključujući nasilje u obitelji, biti odlučujuća za utvrđenje vidljivosti te skupine u društvu.

30 U tom kontekstu, sud koji je uputio zahtjev najprije pita treba li, u svrhu tumačenja te odredbe i s obzirom na uvodnu izjavu 17. Direktive 2011/95, uzeti u obzir CEDAW i Istanbulsku konvenciju, iako Republika Bugarska nije stranka potonje konvencije.

31 Taj sud napominje da su djela navedena u člancima 34. do 40. Istanbulske konvencije, odnosno osobito fizičko ili seksualno nasilje, prisilni brakovi ili uznemiravanje, obuhvaćena rodno utemeljenim nasiljem prema ženama koje se netaksativno navodi u uvodnoj izjavi 30. Direktive 2011/95 i mogu se kvalificirati kao „djela proganjanja" u smislu članka 9. stavka 2. točaka (a) i (f) te direktive.

32 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev pita se o tumačenju članka 9. stavka 3. Direktive 2011/95 u slučaju kad djela proganjanja na temelju roda, koja su u obliku nasilja u obitelji, čine nedržavni počinitelji u smislu članka 6. točke (c) te direktive. Sud koji je uputio zahtjev osobito pita podrazumijeva li „veza" koja se zahtijeva u tom članku 9. stavku 3. da nedržavni počinitelji priznaju da su djela proganjanja koja čine određena biološkim spolom ili društvenim rodom žrtava tih djela.

33 Naposljetku, u slučaju da pripadnost „određenoj društvenoj skupini", u smislu članka 10. stavka 1. točke (d) Direktive 2011/95, žene koja je žrtva nasilja u obitelji i koja može biti žrtva zločina iz časti nije utvrđena, sud koji je uputio zahtjev naglašava da bi se osobu WS moglo vratiti u njezinu zemlju podrijetla tek nakon što se utvrdi da je taj povratak neće izložiti stvarnoj opasnosti od „ozbiljne nepravde" u smislu članka 2. točke (f) te direktive. U tom kontekstu on konkretno pita predstavlja li prijetnja „zločinom iz časti" stvarnu opasnost od ozbiljne nepravde iz članka 15. točke (a) navedene direktive u vezi s člankom 2. EKLJP-a ili članka 15. točke (b) te direktive, u vezi s člankom 3. EKLJP-a.

34 U tim je okolnostima Administrativen sad Sofia-grad (Upravni sud u Sofiji) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Mogu li se definicije iz [CEDAW-a] i [Istanbulske konvencije] primijeniti u svrhu kvalifikacije rodno utemeljenog nasilja nad ženama kao osnove za odobravanje međunarodne zaštite u smislu [Ženevske konvencije] i [Direktive 2011/95] ili rodno utemeljeno nasilje nad ženama kao osnova za odobravanje međunarodne zaštite u smislu uvodne izjave 17. [Direktive 2011/95] ima autonomno značenje koje se razlikuje od onog u tim međunarodnim ugovorima?

2. U slučaju da se ističe počinjenje rodno utemeljenog nasilja nad ženama te je za utvrđivanje pripadnosti određenoj društvenoj skupini kao razloga proganjanja u skladu s člankom 10. stavkom 1. točkom (d) Direktive 2011/95 bitan isključivo biološki spol ili društveni rod žrtve proganjanja (nasilje nad ženom samo zbog toga što je žena), mogu li konkretni oblici/činovi/djela proganjanja poput onih primjerice koji su netaksativno navedeni u uvodnoj izjavi 30. [Direktive 2011/95] biti odlučujući za‚vidljivost skupine u društvu', odnosno njezino razlikovno obilježje ovisno o okolnostima u zemlji podrijetla, ili se ti činovi nasilja mogu odnositi samo na djela proganjanja u skladu s člankom 9. stavkom 2. točkama (a) ili (f) Direktive 2011/95?

3. U slučaju da osoba koja zatraži zaštitu ističe rodno utemeljeno nasilje u obliku nasilja u obitelji, čini li biološki spol ili društveni rod dovoljnu osnovu za utvrđivanje pripadnosti određenoj društvenoj skupini u smislu članka 10. stavka 1. točke (d) Direktive 2011/95 ili je potrebno utvrditi dodatno razlikovno obilježje te skupine, u skladu s doslovnim tumačenjem te odredbe, prema kojem uvjeti moraju biti kumulativno ispunjeni, a aspekti povezani s rodom postojati alternativno?

4. Treba li članak 9. stavak 3. Direktive 2011/95 u slučaju isticanja rodno utemeljenog nasilja u obliku nasilja u obitelji koje je počinio nedržavni počinitelj u smislu članka 6. točke (c) Direktive 2011/95 tumačiti na način da je za postojanje uzročne veze dovoljno da se utvrdi postojanje veze između razloga navedenih u članku 10. [te direktive] i djela proganjanja u smislu [članka 9.] stavka 1. [navedene direktive] ili je nužno utvrditi nedostatak zaštite od istaknutog proganjanja, odnosno postoji li veza kada nedržavni počinitelji koji provode proganjanje različita rodno utemeljena djela proganjanja/činove nasilja ne smatraju takvima?

5. Može li stvarna prijetnja zločinom iz časti u slučaju eventualnog povratka u zemlju podrijetla, ako su ispunjeni ostali uvjeti za to, opravdati odobravanje supsidijarne zaštite na temelju članka 15. točke (a) Direktive 2011/95, u vezi s člankom 2. EKLJP-a […] ili se to treba kvalificirati kao ozbiljna nepravda u smislu članka 15. točke (b) Direktive 2011/95, u vezi s člankom 3. EKLJP-a, kako se to tumači u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava u okviru ukupne ocjene opasnosti od daljnjih djela rodno utemeljenog nasilja, ili je za odobrenje te supsidijarne zaštite dovoljno da se osoba koja podnosi zahtjev subjektivno ne želi staviti pod zaštitu zemlje podrijetla?”

O prethodnim pitanjima

Prvo, drugo i treće pitanje

35 Svojim prvim trima pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. stavak 1. točku (d) Direktive 2011/95 tumačiti na način da se, ovisno o okolnostima u zemlji podrijetla, može smatrati da žene iz te zemlje kao cjelina pripadaju „određenoj društvenoj skupini”, kao „razlog proganjanja” koji može dovesti do priznavanja statusa izbjeglice ili dotične žene moraju imati dodatnu zajedničku značajku kako bi pripadale takvoj skupini.

36 Uvodno, iz uvodnih izjava 4. i 12. Direktive 2011/95 proizlazi da je Ženevska konvencija temelj međunarodnog pravnog režima za zaštitu izbjeglica i da je ta direktiva osobito usvojena kako bi sve države članice primjenjivale zajedničke kriterije za utvrđivanje osoba kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita (presuda od 19. studenoga 2020., Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Vojna služba i azil), C-238/19, EU:C:2020:945, t. 19.).

37 Odredbe Direktive 2011/95 stoga treba tumačiti ne samo s obzirom na njezinu opću strukturu i krajnji cilj, nego i poštujući Ženevsku konvenciju i druge relevantne ugovore navedene u članku 78. stavku 1. UFEU-a. Među tim su ugovorima, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 17. navedene direktive, i oni koji zabranjuju diskriminaciju u pogledu postupanja prema osobama obuhvaćenima područjem primjene te direktive (vidjeti u tom smislu presude od 26. veljače 2015., Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, t. 23., i od 19. studenoga 2020., Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Vojna služba i azil), C-238/19, EU:C:2020:945, t. 20.).

38 U tom kontekstu, s obzirom na ulogu koja je Ženevskom konvencijom povjerena Uredu visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR), dokumenti koje je on izdao imaju posebnu relevantnost (vidjeti u tom smislu presude od 23. svibnja 2019., Bilali, C-720/17, EU:C:2019:448, t. 57., i od 12. siječnja 2023., Migracijos departamentas (Razlozi proganjanja koji se temelje na političkom mišljenju), C-280/21, EU:C:2023:13, t. 27.).

39 Prema članku 2. točki (d) Direktive 2011/95, koji preuzima članak 1. odjeljak A točku 2. Ženevske konvencije, „izbjeglica", među ostalim, znači državljanin treće zemlje koji je, zbog osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, političkog mišljenja ili pripadnosti određenoj društvenoj skupini, izbjegao iz svoje nacionalne države te nije u mogućnosti ili, zbog takvog straha, ne želi staviti se pod zaštitu te države. U članku 10. stavku 1. te direktive za svaki od tih pet razloga proganjanja koji mogu dovesti do priznavanja statusa izbjeglice nabrajaju se elementi koje države članice moraju uzeti u obzir.

40 Što se tiče osobito razloga „pripadnosti određenoj društvenoj skupini", iz tog članka 10. stavka 1. točke (d) prvog podstavka proizlazi da se skupina smatra „određenom društvenom skupinom" ako su ispunjena dva kumulativna uvjeta. Kao prvo, članovi skupine o kojoj je riječ moraju dijeliti barem jedno od sljedeća tri identifikacijska obilježja, tj. „urođenu osobinu", „zajedničko [podrijetlo] koje se ne može izmijeniti" ili „zajedničku osobinu ili uvjerenje koje je toliko bitno za identitet ili svijest da osobu ne bi trebalo prisiljavati da ga se odrekne". Kao drugo, ta skupina mora imati „samosvojan identitet" u zemlji podrijetla „jer se smatra drukčijom od društva koje ju okružuje".

41 Usto, u drugom podstavku tog članka 10. stavka 1. točke (d) pojašnjava se, među ostalim, da „[a]spekti povezani sa [rodom], uključujući [rodni] identitet, uzimaju se u obzir za potrebe određivanja pripadnosti [određenoj] društvenoj skupini ili utvrđivanja osobine takve skupine". Tu odredbu treba tumačiti s obzirom na uvodnu izjavu 30. Direktive 2011/95, prema kojoj rodni identitet može biti povezan s određenim pravnim tradicijama ili običajima koji primjerice mogu dovesti do spolnog osakaćivanja, prisilne sterilizacije ili prisilnog pobačaja.

42 Osim toga, u točki 30. Smjernica UNHCR-a o međunarodnoj zaštiti br. 1 o proganjanju povezanom s rodom u okviru članka 1. odjeljka A točke 2. Ženevske konvencije pojašnjava se, u pogledu pojma „društvena skupina" iz te konvencije i koji je definiran u članku 10. stavku 1. točki (d) Direktive 2011/95, da se „spol može na odgovarajući način uključiti u kategoriju društvene skupine, pri čemu žene predstavljaju jasan primjer društvenog podskupa definiranog urođenim i nepromjenjivim značajkama, prema kojima se često postupa različito od muškaraca. […] Njihove značajke također ih određuju kao skupinu u društvu te ih izlažu različitim oblicima postupanja i standardima u različitim zemljama."

43 Na pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev valja odgovoriti uzimajući u obzir ta uvodna pojašnjenja.

44 Kao prvo, s obzirom na dvojbe koje je taj sud izrazio u pogledu relevantnosti CEDAW-a i Istanbulske konvencije za tumačenje članka 10. stavka 1. točke (d) Direktive 2011/95, važno je pojasniti, s jedne strane, da su, iako Unija nije stranka prve konvencije, sve države članice ratificirale tu konvenciju. CEDAW se tako nalazi među odgovarajućim ugovorima iz članka 78. stavka 1. UFEU-a, u skladu s kojima treba tumačiti tu direktivu, osobito njezin članak 10. stavak 1. točku (d).

45 Usto, prema uvodnoj izjavi 17. navedene direktive, u pogledu postupanja s osobama koje su obuhvaćene njezinim područjem primjene, države članice vezane su obvezama propisanim instrumentima međunarodnog prava kojih su iste stranke, uključujući posebno one koje zabranjuju diskriminaciju, među kojima je CEDAW. Odbor za ukidanje diskriminacije žena, koji je odgovoran za praćenje provedbe CEDAW-a, pojasnio je da se tom konvencijom jača i nadopunjuje međunarodni sustav pravne zaštite za žene i djevojčice, uključujući u okviru koji se odnosi na izbjeglice.

46 S druge strane, što se tiče Istanbulske konvencije koja obvezuje Uniju od 1. listopada 2023., važno je naglasiti da se tom konvencijom utvrđuju obveze koje su obuhvaćene područjem primjene članka 78. stavka 2. UFEU-a, kojim se zakonodavca Unije ovlašćuje da donese mjere koje se odnose na zajednički europski sustav azila, kao što je Direktiva 2011/95 (vidjeti u tom smislu mišljenje 1/19 (Istanbulska konvencija), od 6. listopada 2021., EU:C:2021:832, t. 294., 302. i 303.). Stoga je navedena konvencija, s obzirom na to da je povezana s azilom i zabranom prisilnog udaljenja ili vraćanja, također dio odgovarajućih ugovora iz članka 78. stavka 1. UFEU-a.

47 U tim okolnostima, odredbe te direktive, osobito njezin članak 10. stavak 1. točku (d), valja tumačiti poštujući Istanbulsku konvenciju, iako je određene države članice, među kojima je Republika Bugarska, nisu ratificirale.

48 U tom pogledu valja istaknuti, s jedne strane, da se člankom 60. stavkom 1. Istanbulske konvencije određuje da rodno utemeljeno nasilje nad ženama treba biti priznato kao oblik proganjanja u smislu članka 1. odjeljka A točke 2. Ženevske konvencije. S druge strane, tim člankom 60. stavkom 2. strankama se nalaže da osiguraju da se rodno osjetljivo tumačenje prida svakoj od osnova za proganjanje iz Ženevske konvencije te da se, kad se utvrdi da postoji mogućnost proganjanja po jednoj ili više tih osnova, podnositeljima zahtjeva prizna status izbjeglice.

49 Kao drugo, što se tiče prvog uvjeta za utvrđivanje „određene društvene skupine”, koji je predviđen u članku 10. stavku 1. točki (d) prvom podstavku Direktive 2011/95 i naveden u točki 40. ove presude, odnosno da dijeli barem jedno od triju identifikacijskih obilježja iz te odredbe, valja istaknuti da činjenica da je osoba ženskog spola predstavlja urođenu osobinu i stoga je dovoljna da se ispuni taj uvjet.

50 To ne isključuje mogućnost da žene koje dijele dodatno zajedničko obilježje kao što je, na primjer, druga urođena osobina ili zajedničko podrijetlo koje se ne može izmijeniti, kao što je to posebna obiteljska situacija, ili pak značajka ili uvjerenje koje je toliko bitno za identitet ili svijest da se od tih žena ne bi trebalo zahtijevati da ga se odreknu, mogu također pripadati „određenoj društvenoj skupini” u smislu članka 10. stavka 1. točke (d) Direktive 2011/95.

51 S obzirom na informacije iz odluke kojom je upućen zahtjev za prethodnu odluku, valja osobito istaknuti da se činjenica da su žene izbjegle prisilni brak ili, u pogledu vjenčanih žena, da su napustile svoje domove, može smatrati „zajedničkim [podrijetlom] koje se ne može izmijeniti” u smislu te odredbe.

52 Kao treće, što se tiče drugog uvjeta za utvrđivanje „određene društvene skupine”, koji se odnosi na „samosvojan identitet” skupine u zemlji podrijetla, valja utvrditi da društvo koje okružuje žene može na njih različito gledati te im se može priznati samosvojan identitet u tom društvu, osobito zbog društvenih, moralnih ili pravnih pravila koja se primjenjuju u njihovoj zemlji podrijetla.

53 Taj drugi uvjet za utvrđivanje također ispunjavaju žene koje imaju dodatno zajedničko obilježje, kao što je jedno od onih navedenih u točkama 50. i 51. ove presude, kad društvena, moralna ili pravna pravila koja se primjenjuju u njihovoj zemlji podrijetla dovode do toga da zbog tog zajedničkog obilježja te žene društvo koje ih okružuje smatra drukčijima.

54 U tom kontekstu valja pojasniti da je na državi članici o kojoj je riječ da odredi koje je društvo koje je okružuje relevantno za ocjenu postojanja te društvene skupine. To se društvo može u cijelosti odnositi na treću zemlju podrijetla podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu ili biti više ograničeno, primjerice na dio državnog područja ili stanovništva te treće zemlje.

55 Kao četvrto, s obzirom na to da sud koji je uputio zahtjev pita Sud mogu li se djela poput onih iz uvodne izjave 30. Direktive 2011/95 uzeti u obzir kako bi se utvrdio samosvojan identitet „društvene skupine” u smislu članka 10. stavka 1. točke (d) te direktive, valja pojasniti da pripadnost određenoj društvenoj skupini treba utvrditi neovisno o djelima proganjanja u smislu članka 9. navedene direktive, kojih članovi te skupine mogu biti žrtve u zemlji podrijetla.

56 Međutim, diskriminacija ili proganjanje osoba koje dijele zajedničko obilježje može biti relevantan čimbenik kada, kako bi se provjerilo je li ispunjen drugi uvjet za utvrđivanje društvene skupine predviđen člankom 10. stavkom 1. točkom (d) Direktive 2011/95, valja ocijeniti je li predmetna skupina različita s obzirom na društvene, moralne ili pravne norme zemlje podrijetla o kojoj je riječ. To tumačenje potvrđuje točka 14. Smjernica UNHCR-a o međunarodnoj zaštiti br. 2 o „pripadnosti određenoj društvenoj skupini” u okviru članka 1. odjeljka A točke 2. Ženevske konvencije.

57 Prema tome, za žene se u cjelini može smatrati da pripadaju „određenoj društvenoj skupini” u smislu članka 10. stavka 1. točke (d) Direktive 2011/95 ako se utvrdi da su one u svojoj zemlji podrijetla zbog svojeg spola izložene fizičkom ili psihičkom nasilju, uključujući seksualno nasilje i nasilje u obitelji.

58 Kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 79. svojeg mišljenja, za žene koje odbijaju prisilni brak, kad se takva praksa može smatrati društvenom normom unutar njihova društva, ili ako prestankom tog braka krše takvu normu, može se smatrati da pripadaju društvenoj skupini sa samosvojnim identitetom u svojoj zemlji podrijetla ako su zbog tih ponašanja stigmatizirane i izložene osudi društva koje ih okružuje, a koja dovodi do njihova društvenog isključenja ili djela nasilja.

59 Kao peto, u svrhu ocjene zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji se temelji na pripadnosti određenoj društvenoj skupini, na dotičnoj je državi članici da provjeri je li osoba koja se poziva na taj razlog proganjanja „osnovano strahovala” od proganjanja u svojoj zemlji podrijetla zbog te pripadnosti u smislu članka 2. točke (d) Direktive 2011/95.

60 U tom pogledu, u skladu s člankom 4. stavkom 3. te direktive, procjena osnovanosti straha podnositelja zahtjeva od proganjanja mora biti individualna te se mora provesti od slučaja do slučaja pažljivo i oprezno, isključivo na temelju konkretne procjene činjenica i okolnosti, u skladu s pravilima utvrđenima ne samo u tom stavku 3. nego i u stavku 4. tog članka, kako bi se utvrdilo predstavljaju li utvrđene činjenice i okolnosti takvu prijetnju da dotična osoba, s obzirom na svoju pojedinačnu situaciju, opravdano strahuje da će stvarno biti žrtva djela proganjanja ako se vrati u svoju zemlju podrijetla (vidjeti u tom smislu presudu od 21. rujna 2023., Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (Politička mišljenja u državi članici domaćinu), C-151/22, EU:C:2023:688, t. 42. i navedenu sudsku praksu).

61 U tu svrhu, kao što je to navedeno u točki 36. podtočki (x) Smjernica UNHCR-a o međunarodnoj zaštiti br. 1, potrebno je prikupiti informacije o zemlji podrijetla koje su relevantne za razmatranje zahtjevâ žena za status izbjeglice, kao što su to položaj žena u pogledu zakona, njihova politička, gospodarska i socijalna prava, kulturni i društveni običaji zemlje te posljedice u slučaju njihova nepoštovanja, učestalost štetnih tradicionalnih praksi, pojavnost i oblici prijavljenog nasilja nad ženama, zaštita koja im je stavljena na raspolaganje, sankcije za počinitelje takvog nasilja kao i opasnosti s kojima se žena suočava u slučaju povratka u svoju zemlju podrijetla nakon što je podnijela takav zahtjev.

62 S obzirom na prethodna razmatranja, na prva tri pitanja valja odgovoriti tako da članak 10. stavak 1. točku (d) Direktive 2011/95 treba tumačiti na način da se, ovisno o okolnostima u zemlji podrijetla, može smatrati da žene te zemlje kao cjelina kao i ograničenije skupine žena koje imaju dodatnu zajedničku značajku pripadaju „određenoj društvenoj skupini”, kao „razlog proganjanja” koji može dovesti do priznavanja statusa izbjeglice.

Četvrto pitanje

63 Svojim četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 9. stavak 3. Direktive 2011/95 tumačiti na način da se njime zahtijeva, kad podnositelj zahtjeva tvrdi da strahuje od proganjanja od strane nedržavnih počinitelja u svojoj zemlji podrijetla, da se u svim slučajevima utvrdi veza između djela proganjanja i barem jednog od razloga proganjanja navedenih u članku 10. stavku 1. te direktive.

64 Najprije valja pojasniti da na temelju članka 6. točke (c) Direktive 2011/95, kako bi se nedržavni počinitelji mogli kvalificirati kao „počinitelji proganjanja ili ozbiljne nepravde”, treba dokazati da davatelji zaštite iz članka 7. te direktive, među kojima je i država, ne mogu ili ne žele pružiti zaštitu od tih djela. Kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 87. svojeg mišljenja, iz tog članka 7. stavka 1. proizlazi da davatelji zaštite moraju imati ne samo sposobnost nego i volju zaštititi podnositelja zahtjeva o kojem je riječ od tih proganjanja ili ozbiljne nepravde kojima je izložen.

65 Ta zaštita mora, u skladu s navedenim člankom 7. stavkom 2. biti učinkovita i trajna. To je općenito slučaj kad davatelji zaštite iz istog članka 7. stavka 1. poduzimaju razumne mjere radi sprečavanja navedenog proganjanja ili ozbiljne nepravde, osobito kad raspolažu učinkovitim pravnim sustavom koji je dostupan podnositelju zahtjeva za međunarodnu zaštitu i koji omogućuje otkrivanje, progon i kažnjavanje takvih djela.

66 U skladu s člankom 9. stavkom 3. Direktive 2011/95, u vezi s njezinim člankom 6. točkom (c) i člankom 7. stavkom 1. te s obzirom na uvodnu izjavu 29. navedene direktive, priznavanje statusa izbjeglice pretpostavlja da postoji veza ili između razloga proganjanja iz članka 10. stavka 1. te direktive i djela proganjanja u smislu njezina članka 9. stavaka 1. i 2. ili između tih razloga proganjanja i nedostatka zaštite od strane „davatelja zaštite” od djela proganjanja koja čine „nedržavni počinitelji”.

67 Stoga, ako postoji djelo proganjanja koje je počinio nedržavni počinitelj, uvjet utvrđen u članku 9. stavku 3. Direktive 2011/95 ispunjen je ako se to djelo temelji na jednom od razloga proganjanja navedenih u članku 10. stavku 1. te direktive, čak i ako se nedostatak zaštite ne temelji na tim razlozima. Taj uvjet također treba smatrati ispunjenim kada se nedostatak zaštite temelji na jednom od razloga proganjanja spomenutih u potonjoj odredbi, čak i ako se djelo proganjanja koje je počinio nedržavni počinitelj ne temelji na tim razlozima.

68 To je tumačenje u skladu s ciljevima Direktive 2011/95, navedenima u njezinim uvodnim izjavama 10. i 12., kojima se želi zajamčiti visoka razina zaštite izbjeglica i utvrditi sve osobe kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita.

69 Takvo tumačenje također potvrđuje točka 21. Smjernica UNHCR-a o međunarodnoj zaštiti br. 1, u skladu s kojom se „[u] slučajevima u kojima postoji opasnost od proganjanja od strane nedržavnog čimbenika (primjerice supruga, partnera ili drugog nedržavnog čimbenika) zbog razloga povezanih s jednim od razloga predviđenih [Ženevskom konvencijom] utvrđuje uzročna veza, neovisno o tome je li nedostatak zaštite države povezan sa [Ženevskom konvencijom]. Usto, uzročna veza također postoji kad opasnost od proganjanja od strane nedržavnog čimbenika nije povezana s razlogom predviđenim [Ženevskom konvencijom], ali se nemogućnost ili nedostatak volje države da pruži zaštitu temelji na jednom od razloga predviđenih [Ženevskom konvencijom]”.

70 S obzirom na prethodno navedeno, na četvrto pitanje valja odgovoriti tako da članak 9. stavak 3. Direktive 2011/95 treba tumačiti na način da, kad podnositelj zahtjeva tvrdi da strahuje od proganjanja od strane nedržavnih počinitelja u svojoj zemlji podrijetla, nije nužno da se utvrdi veza između jednog od razloga proganjanja navedenih u članku 10. stavku 1. te direktive i takvih djela proganjanja, ako se takva veza može utvrditi između jednog od tih razloga proganjanja i nedostatka zaštite od tih djela od strane davatelja zaštite iz članka 7. stavka 1. navedene direktive.

Peto pitanje

71 Svojim petim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 15. točke (a) i (b) Direktive 2011/95 tumačiti na način da pojam „ozbiljna nepravda” obuhvaća stvarnu prijetnju koju trpi podnositelj zahtjeva da će ga zbog navodnog kršenja kulturnih, vjerskih ili tradicionalnih normi član njegove obitelji ili njegove zajednice ubiti ili ga podvrgnuti djelima nasilja te da taj pojam stoga može dovesti do priznavanja statusa supsidijarne zaštite u smislu članka 2. točke (g) te direktive.

72 Uvodno valja utvrditi da je ovo pitanje relevantno za potrebe glavnog postupka samo u slučaju da sud koji je uputio zahtjev zaključi da osoba WS ne ispunjava uvjete za odobravanje statusa izbjeglice. Naime, budući da su, u skladu s člankom 13. Direktive 2011/95, države članice dužne priznati taj status podnositelju zahtjeva koji ispunjava uvjete iz te direktive a da pritom ne raspolažu diskrecijskom ovlašću u tom pogledu (vidjeti u tom smislu presude od 24. lipnja 2015., T., C-373/13, EU:C:2015:413, t. 63., i od 14. svibnja 2019., M i dr. (Opoziv statusa izbjeglice), C-391/16, C-77/17 i C-78/17, EU:C:2019:403, t. 89.), samo u tom slučaju valja još provjeriti može li se osobi WS priznati status supsidijarne zaštite.

73 Članak 2. točka (f) Direktive 2011/95 određuje da je osoba koja ispunjava uvjete za supsidijarnu zaštitu državljanin treće zemlje koji ne ispunjava uvjete za dobivanje statusa izbjeglice, ali za kojeg se opravdano vjeruje da bi ako bi se vratio u svoju državu podrijetla bio izložen trpljenju ozbiljne nepravde kako je definirano člankom 15. te direktive te koji nije u mogućnosti ili se zbog takve opasnosti ne želi staviti pod zaštitu te države.

74 Članak 15. točke (a) i (b) Direktive 2011/95, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 34., kvalificira kao „ozbiljnu nepravdu” „smrtnu kaznu ili smaknuće” i „mučenje ili nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnositelja zahtjeva u zemlji podrijetla”.

75 Taj članak 15. točka (a) upućuje na nepravde koje su dovele do smrti žrtve, dok se u navedenom članku 15. točki (b) upućuje na djela mučenja, bez obzira na to dovode li do njezine smrti. Suprotno tomu, tim se odredbama ne uspostavlja nikakva razlika ovisno o tome je li povredu počinio državni ili nedržavni počinitelj.

76 Usto, uzimajući u obzir cilj članka 15. točke (a) Direktive 2011/95 da se osigura zaštita osoba čije bi pravo na život bilo ugroženo u slučaju povratka u njihovu zemlju podrijetla, pojam „smaknuće” koji se u njoj nalazi ne može se tumačiti na način da isključuje ugrožavanja života samo zato što su ih počinili nedržavni počinitelji. Stoga, kad je žena izložena stvarnoj opasnosti od ubojstva od strane člana svoje obitelji ili zajednice zbog navodnog kršenja kulturnih, vjerskih ili tradicionalnih normi, takvu ozbiljnu nepravdu treba kvalificirati kao „smaknuće” u smislu te odredbe.

77 Nasuprot tomu, ako nasilje kojem žena može biti izložena zbog navodnog kršenja kulturnih, vjerskih ili tradicionalnih normi nema za vjerojatnu posljedicu njezinu smrt, ta djela treba kvalificirati kao mučenje ili nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje u smislu članka 15. točke (b) Direktive 2011/95.

78 Osim toga, kad je riječ o priznavanju statusa supsidijarne zaštite u smislu članka 2. točke (g) Direktive 2011/95, njezin članak 18. nalaže državama članicama da nakon procjene zahtjeva za supsidijarnu zaštitu u skladu s odredbama poglavlja II. te direktive odobre taj status državljaninu treće zemlje ili osobi bez državljanstva koja ispunjava uvjete predviđene u poglavlju V. navedene direktive.

79 Budući da su pravila iz poglavlja II., primjenjiva na procjenu zahtjeva za supsidijarnu zaštitu, ista kao i ona kojima se uređuje procjena zahtjeva za priznavanje statusa izbjeglice, valja uputiti na tumačenje tih pravila iz točaka 60. i 61. ove presude.

80 S obzirom na prethodna razmatranja, na peto pitanje valja odgovoriti tako da članak 15. točke (a) i (b) Direktive 2011/95 treba tumačiti na način da pojam „ozbiljna nepravda” obuhvaća stvarnu prijetnju koju trpi podnositelj zahtjeva da će ga zbog navodnog kršenja kulturnih, vjerskih ili tradicionalnih normi član njegove obitelji ili njegove zajednice ubiti ili ga podvrgnuti djelima nasilja te da taj pojam stoga može dovesti do priznavanja statusa supsidijarne zaštite u smislu članka 2. točke (g) te direktive.

Troškovi

81 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

1. Članak 10. stavak 1. točku (d) Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite

treba tumačiti na način da se:

ovisno o okolnostima u zemlji podrijetla, može smatrati da žene te zemlje kao cjelina kao i ograničenije skupine žena koje imaju dodatnu zajedničku značajku pripadaju „određenoj društvenoj skupini”, kao „razlog proganjanja” koji može dovesti do priznavanja statusa izbjeglice.

2. **Članak 9. stavak 3. Direktive 2011/95**

treba tumačiti na način da se:

kad podnositelj zahtjeva tvrdi da strahuje od proganjanja od strane nedržavnih počinitelja u svojoj zemlji podrijetla, nije nužno da se utvrdi veza između jednog od razloga proganjanja navedenih u članku 10. stavku 1. te direktive i takvih djela proganjanja, ako se takva veza može utvrditi između jednog od tih razloga proganjanja i nedostatka zaštite od tih djela od strane davatelja zaštite iz članka 7. stavka 1. navedene direktive.

3. **Članak 15. točke (a) i (b) Direktive 2011/95**

treba tumačiti na način da:

pojam „ozbiljna nepravda” obuhvaća stvarnu prijetnju koju trpi podnositelj zahtjeva da će ga zbog navodnog kršenja kulturnih, vjerskih ili tradicionalnih normi član njegove obitelji ili njegove zajednice ubiti ili ga podvrgnuti djelima nasilja te da taj pojam stoga može dovesti do priznavanja statusa supsidijarne zaštite u smislu članka 2. točke (g) te direktive.

Potpisi